

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ
ΣΧΟΛΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ
ΔΠΜΣ «ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ - ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ»
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ Β' - ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑ & ΧΩΡΟΤΑΞΙΑ

Προσεγγίσεις του εφαρμοσμένου σχεδιασμού στην Ελλάδα

**Στρατηγικός σχεδιασμός για το Δήμο Αχαρνών με άξονα την Ιστορία,
τον Πολιτισμό, και την Κοινωνική Συνοχή**

Ομάδα εργασίας:

Χριστίνα Ραφτοπούλου
Σπύρος Τζουανόπουλος
Αινείας Εμμανουήλ Τσούκλας

Διδάσκοντες:

Κωνσταντίνος Σερράος
Ειρήνη Κλαμπατσέα

Σύμβουλος: Νικόλαος Γεωργακόπουλος

Ιούνιος 2018

Περιεχόμενα

Περιεχόμενα	2
Εισαγωγή.....	3
Ο Δήμος Αχαρνών	5
Γενικά	5
Ιστορική εξέλιξη	5
Κοινωνική σύνθεση.....	6
Περιβάλλον	7
Υποδομές	7
Οικονομία	7
Σημεία ενδιαφέροντος	8
Ιστορικό-πολιτιστικό απόθεμα	8
Εκδηλώσεις Ιστορικής Μνήμης και Λαογραφικής Παράδοσης	10
Εθνικός Δρυμός Πάρνηθας - Ρέματα.....	11
Κτηριακό απόθεμα.....	11
Ανάγνωση της υφιστάμενης κατάστασης	13
Θέσεις της ομάδας - Υπόθεση εργασίας	16
Διατύπωση προτάσεων και αξιολόγησή τους.....	19
Διατύπωση σεναρίων	23
Χωρική εξειδίκευση	29
Συμπεράσματα.....	34
Βιβλιογραφία	35

Εισαγωγή

Μία από τις συνιστώσες του αστικού σχεδιασμού που διαχρονικά τίθεται ως ζητούμενο από αυτούς/ες που τον διενεργούν είναι η ιστορική-πολιτιστική. Πράγματι, τα μνημεία, οι αρχαιολογικοί χώροι, τα ιστορικά τοπία και κτίρια είναι πάντοτε σημεία του αστικού χώρου που απαιτείται η ανάδειξη και διασύνδεσή τους, για μια σειρά από σπουδαίους λόγους. Καταρχάς η ιστορία ενός τόπου αποτελεί ίσως τον σημαντικότερο συνδετικό κρίκο της κοινωνίας που διαβιεί σε αυτόν, οπότε η ανάδειξη του αποτελεί σημαντικό παράγοντα που συντελεί στην κοινωνική συνοχή. Επιπρόσθετα, τα διάφορα ιστορικά κτίρια αλλά και οι εγκαταστάσεις πολιτιστικών χρήσεων συντελούν στο κάλλος, τον πλούτο και την πολεοδομική αναβάθμιση μιας περιοχής. Τέλος, η ανάδειξη ιστορικών σημείων υπερτοπικού χαρακτήρα συμβάλλουν στην αύξηση του ενδιαφέροντος για την περιοχή, την άνοδο της επισκεψιμότητας και πιθανά στην ανάπτυξη του τουρισμού.

Όσον αφορά τον ελλαδικό χώρο, το ζήτημα της ανάδειξης του πολιτισμού και της ιστορίας με εργαλείο τον αστικό σχεδιασμό αποτελεί πολυσχιδή γρίφο προς επίλυση. Τα πολλαπλά ιστορικά ιζήματα διαφορετικών ιστορικών περιόδων που “επικάθονται” στον χώρο, το πλήθος των τόπων αρχαιολογικού ενδιαφέροντος, η πανσπερμία διαφορετικών πολιτισμών που επέδρασαν στο ελλαδικό τοπίο και το έντονο παγκόσμιο ενδιαφέρον που μεταφράζεται και σε τουριστική αξιοποίηση διαμορφώνουν ένα δύσκολο ζήτημα για τον πολεοδόμο-χωροτάκτη, ο οποίος καλείται να υπηρετήσει αποτελεσματικά οικονομικές και κοινωνικές ανάγκες και ταυτόχρονα να αναδείξει όλο το προαναφερθέν ιστορικό-πολιτιστικό ψηφιδωτό.

Ειδικά για τον δήμο Αχαρνών, η σχεδιαστική πρόκληση είναι ακόμα μεγαλύτερη καθώς ο εν λόγω δήμος συγκεντρώνει το σύνολο των χαρακτηριστικών, των προβλημάτων, των προκλήσεων, αλλά ίσως και των δυνατοτήτων που συναντώνται στον ελλαδικό χώρο. Στην επικράτεια του Δήμου συνυπάρχουν μνημεία από τη μυκηναϊκή και την κλασική περίοδο, μέχρι ιστορικά κτίρια του 19ου-20ου αιώνα, τα οποία στο σύνολο τους δεν έχουν αναδειχθεί, πολλώ δε μάλλον διασυνδεθεί με κάποιο τρόπο. Ευρισκόμενα εντός ενός αστικού τοπίου που φέρει όλες τις παθολογίες της ελληνικής -μη-χωροταξίας (μη οριοθέτηση χρήσεων, άναρχη δόμηση, προβληματική δημόσια συγκοινωνία, έλλειψη πρασίνου-κοινόχρηστων χώρων, ανάμιξη κατοικίας με βιομηχανίες και βιοτεχνίες), θεωρείται μάλλον πολυτέλεια για τον αστικό σχεδιασμό να συμπεριλάβει το ιστορικό-πολιτιστικό φορτίο του τόπου, πέραν ίσως μέχρι ενός αυτονόητου σημείου ανάδειξης ενός αρχαιολογικού χώρου.

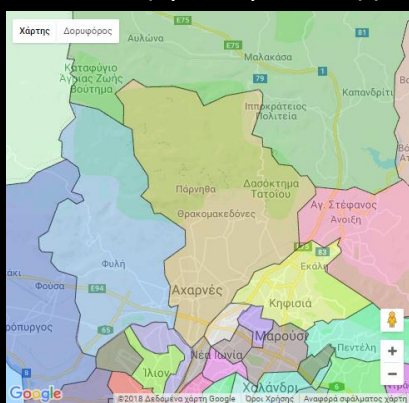
Για την ομάδα που εκπόνησε την ακόλουθη μελέτη και πρόταση όμως, ο Δήμος Αχαρνών συγκεντρώνει και όλες τις προκλήσεις και δυνατότητες του ελλαδικού χώρου. Αν ιδωθεί το κοινωνικό ψηφιδωτό ως πλούτος, οι εγκαταλειμμένοι βιομηχανικοί χώροι ως κελύφη πρόσφορα για σειρά πολιτιστικών

χρήσεων και η ανυπαρξία αστικού σχεδιασμού ως μια παρθένα δυνατότητα χωροθέτησης ενός ιστορικού δήμου που μπορεί να κάνει ένα αποφασιστικό βήμα για την αναβάθμισή του, το ζήτημα της πολιτιστικής έκφανσης του αστικού σχεδιασμού αναδεικνύεται σε ζήτημα γόνιμο με πολλές δυνατότητες. Σε συνεργασία με τις λοιπές ομάδες της εργασίας και έχοντας κατά νου το σημερινό κοινωνικό πλαίσιο της σοβούσας οικονομικής και όχι μόνο κρίσης, η ομάδα ιστορίας-πολιτισμού διατύπωσε την ακόλουθη πρόταση προσπαθώντας να ισορροπήσει μεταξύ ενός οράματος για ένα δήμο που θα παρέχει στους δημότες του τους χώρους που τους αξίζουν και μιας ρεαλιστικής πρότασης που θα μπορούσε να μεταφραστεί στη σημερινή πραγματικότητα.

Ο Δήμος Αχαρνών

Γενικά

Ο Δήμος Αχαρνών ανήκει στην Περιφέρεια Αττικής και απέχει περίπου 11 χλμ από το κέντρο της Αθήνας. Αποτελείται πλέον από τους πρώην δήμους Αχαρνών και Θρακομακεδόνων οι οποίοι συνενώθηκαν το 2011 με το πρόγραμμα “Καλλικράτης”, και βρίσκεται στο Βορειοδυτικό τμήμα του λεκανοπεδίου. Από τη βόρεια πλευρά του συνορεύει με τον ορεινό όγκο της Πάρνηθας, και τον καλλικρατικό δήμο Ωρωπού (πρώην δήμος Αυλώνος, δήμος Ωρωπίων (που είχε συσταθεί το 2002) και των πρώην κοινοτήτων Καπανδριτίου, Συκαμίνου, Πολυδενδρίου, Μαρκοπούλου Ωρωπού, Μαλακάσας, Αφιδνών και Καλάμου), δυτικά με τον καλλικρατικό δήμο Φυλής, (Άνω Λιόσια, Φυλή και Ζεφύρι, ανατολικά με τους καλλικρατικούς δήμους Διονύσου (Κρυσσόνερι, Άνοιξη, Δροσιά, Σταμάτα, Άγ. Στέφανος, Διόνυσος, Ροδόπολη)

και Κηφισιάς (Κηφισιά, Ν. Ερυθραία, Εκάλη) και νότια με τους Δήμους Φιλαδέλφειας - Χαλκηδόνος, Μεταμόρφωσης και Αγ. Αναργύρων- Καματερού.

Η έκταση του Δήμου Αχαρνών είναι 107,857 τ.χλμ., ενώ ο πληθυσμός κατά την τελευταία απογραφή του 2011 είναι 106.943 κάτοικοι, γεγονός που τον κατατάσσει στη δωδέκατη θέση στην Ελλάδα και στην τέταρτη, όσον αφορά στην Περιφέρεια Αττικής.

Ιστορική εξέλιξη

Η ιστορία του Δήμου Αχαρνών ερείδεται στην αρχαιότητα, όπως προκύπτει από τις μαρτυρίες των ευρημάτων των ανασκαφών που έχουν πραγματοποιηθεί μέχρι σήμερα. Σύμφωνα με τον Θουκυδίδη, ήταν ο μεγαλύτερος δήμος της Αρχαίας Αθήνας. Στον τέταρτο αιώνα π.Χ., τα 22 από τα 500 μέλη της αρχαίας Βουλής προέρχονταν από τις Αχαρνές και οι βουλευτές της πόλης ήταν οι περισσότεροι από οποιαδήποτε άλλο δήμο¹ Οι παλαιότερες αρχαιολογικές ενδείξεις κατοίκησης - χρήσης χώρων στην περιοχή όπου αναπτύχθηκε ο αρχαίος δήμος των Αχαρνών ανάγονται στους νεολιθικούς χρόνους.² Κατά τη μυκηναϊκή εποχή (1600-1100 π.Χ) άκμασε στην περιοχή των Αχαρνών μια αξιόλογη τοπαρχία³, όπως μαρτυρά και ο θολωτός τάφος που ανακαλύφθηκε το 1879 στην περιοχή του Κόκκινου Μύλου (Λυκότρυπα). Τα περισσότερα ευρήματα χρονολογούνται από την κλασική και ελληνιστική περίοδο, όταν ο δήμος αποτελεί τον μεγαλύτερο της Αττικής και οι

¹ Λήμμα: Αχαρναί. (n.d.). Ανάκτηση 2018, από ΒΙΚΙΠΑΙΔΕΙΑ: <https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%91%CF%87%CE%B1%CF%81%CE%BD%CE%B1%CE%AF>

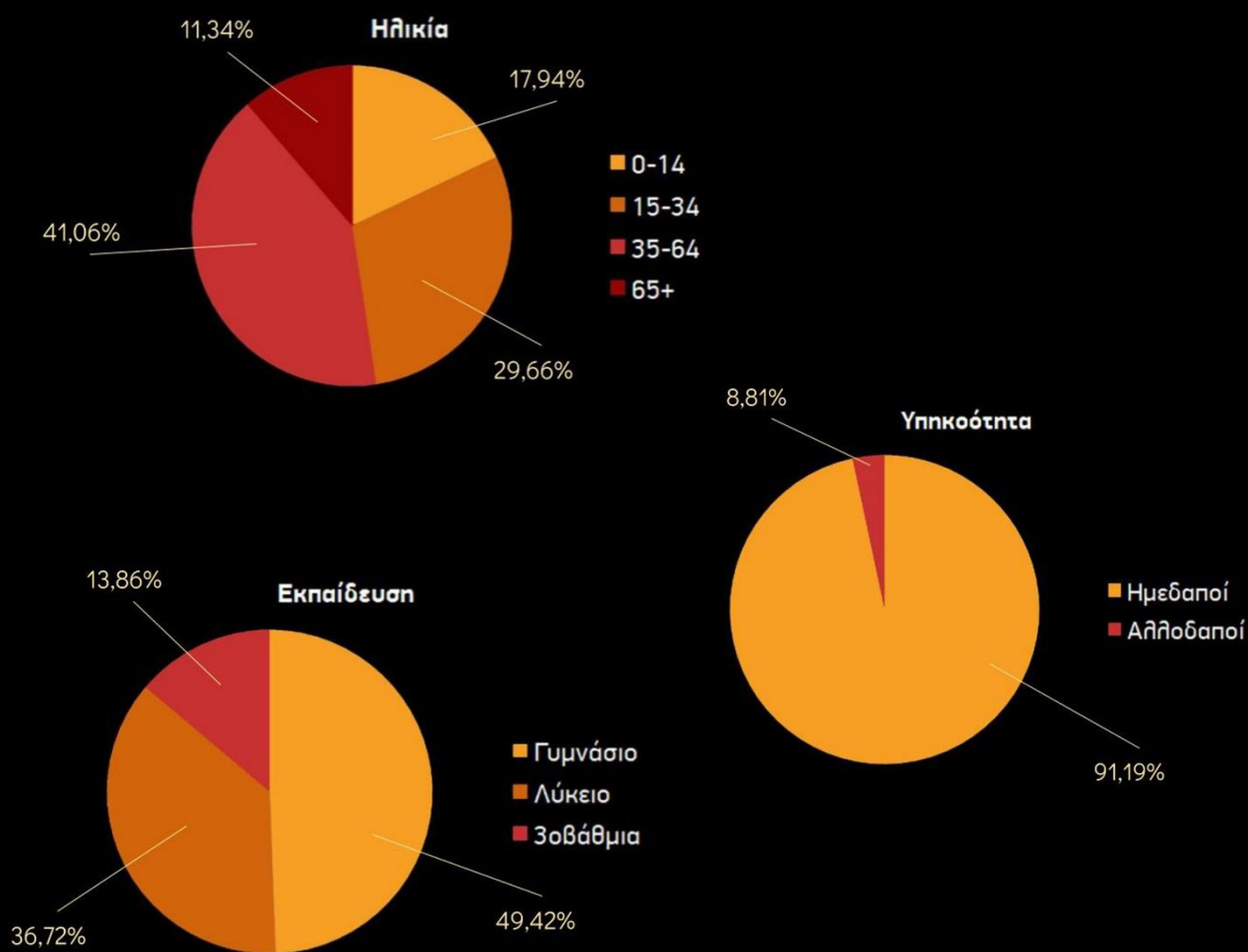
² Ο.π. ΒΙΚΙΠΑΙΔΕΙΑ

³ Στριφτού-Βάθη, Σ. (2009). *Αχαρναί, τόμος Α*. Αθήνα: Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Ανατολικής Αττικής.

Αχαρνείς διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο για την πολιτική, κοινωνική και οικονομική ζωή του κράτους της Αθήνας. Με την επικράτηση των Ρωμαίων το 2^ο αι. π.Χ, στην περιοχή χτίζονται μεγάλες επαύλεις, και οι Αχαρνές μετατρέπονται σε ρωμαϊκή αποικία χωρίς όμως να χάσουν την αξία τους ως σημαντικό πνευματικό κέντρο. Κατά τη διάρκεια του 1^{ου} αι. μ.Χ και με την εξάπλωση του Χριστιανισμού, οι αρχαίοι ναοί αρχίζουν σταδιακά ν' αντικαθίστανται από χριστιανικές εκκλησίες, τα ίχνη των οποίων είναι μέχρι σήμερα ορατά. Την περίοδο της Τουρκοκρατίας η ανάπτυξη της περιοχής ανακόπτεται, σύμφωνα όμως με ιστορικές πηγές, οι κάτοικοι συμμετέχουν ενεργά στην απελευθερωτική προσπάθεια.⁴

Κοινωνική σύνθεση

Σύμφωνα με την τελευταία απογραφή του 2011, ο πληθυσμός του Δήμου ανέρχεται στους 99.366 κατοίκους. Από μια σύντομη έρευνα χρησιμοποιώντας τη χαρτογραφική εφαρμογή του Πανοράματος Απογραφικών Δεδομένων για τη χρονιά του 2011, μπορέσαμε να εξάγουμε τα εξής στοιχεία που αφορούν τα χαρακτηριστικά των κατοίκων του δήμου, όπως φαίνονται και στα διαγράμματα:

⁴Ο.π. Αχαρναί, τόμος Α

Τα συμπεράσματα που εξάγουμε από τα παραπάνω στατιστικά στοιχεία, πάντα με την επιφύλαξη της εγκυρότητας των απογραφών, είναι τα εξής:

Ο δήμος των Αχαρνών έχει αρκετά νεαρό πληθυσμό, αφού σχεδόν το 50% είναι παιδιά και ενήλικες στη δημιουργική τους ηλικία.

Η υπηκοότητα του πληθυσμού είναι κατά βάση ελληνική, αναγνωρίζουμε βέβαια ότι στην περιοχή υπάρχει έντονα το ξένο στοιχείο, αφού ο δήμος αποτελεί κέντρο υποδοχής μεταναστευτικών ροών, γεγονός στο οποίο οφείλονται και πολλές προστριβές μεταξύ των κατοίκων. Μας ενδιαφέρει μέσω του σχεδιασμού και των προτάσεων που κάνουμε στη συνέχεια να βρεθούν τρόποι που θα φέρουν κοντά το σύνολο του πληθυσμού του δήμου.

Σημαντικός παράγοντας που εξετάζεται είναι και το χαμηλό εκπαιδευτικό επίπεδο των δημοτών, καθώς χαρακτηρίζεται ως το χαμηλότερο του Λεκανοπεδίου.

Περιβάλλον

Σημαντικό, επίσης, χαρακτηριστικό του δήμου Αχαρνών, κρίνουμε τη γειτνίασή του με τον ορεινό όγκο της Πάρνηθας, περιοχή με έντονο φυσικό πλούτο και κάλλος, η οποία αποτελεί αναπόσπαστο στοιχείο αναφοράς για τους Μενιδιώτες. Ακόμα, ο Κηφισός με τα ρέματα της Εσχατέας, της Καναπίτσας και της Χελιδονούς, συγκροτούν ένα ενδιαφέρον υδάτινο δίκτυο το οποίο όμως στην παρούσα φάση είναι ιδιαίτερα υποβαθμισμένο.

Υποδομές

Στο έδαφος του δήμου Αχαρνών φιλοξενείται πληθώρα μεγάλων υποδομών, όπου όμως έχουν περιπέσει σε αχρησία ή υποβάθμιση. Χαρακτηριστικά παραδείγματα είναι το Σιδηροδρομικό Κέντρο Αχαρνών (ΣΚΑ), το Ολυμπιακό χωριό, η βιομηχανική ζώνη, τα στρατόπεδα Καποτά και Παπαστάθη τα οποία θα σχολιαστούν αναλυτικότερα στη συνέχεια, καθώς για την ερευνητική ομάδα θεωρούνται σημαντικό κομμάτι της νεότερης ιστορίας και εξέλιξης του δήμου.

Οικονομία

Όπως μαρτυρά η βιβλιογραφία, η οικονομία του δήμου έχει στηριχτεί κατά τη μεγαλύτερη διάρκεια της ιστορίας του, στο εύφορο έδαφος και άρα στις γεωργικές δραστηριότητες, ο πρωτογενής τομέας όμως φθίνει ραγδαία τα τελευταία χρόνια. Σημαντικό ρόλο παίζουν οι βιοτεχνικές και βιομηχανικές μονάδες που είναι εγκατεστημένες στην περιοχή, αφού ο δήμος αποτελεί πόλο εγκατάστασης μονάδων του δευτερογενή τομέα, αλλά και σχετικών χρήσεων, όπως αποθήκες, χονδρεμπόριο, αλλά και μεταποιητικές μονάδες.⁵

⁵ Στοιχεία από αντίστοιχες εργασίες του μαθήματος προηγούμενων χρόνων

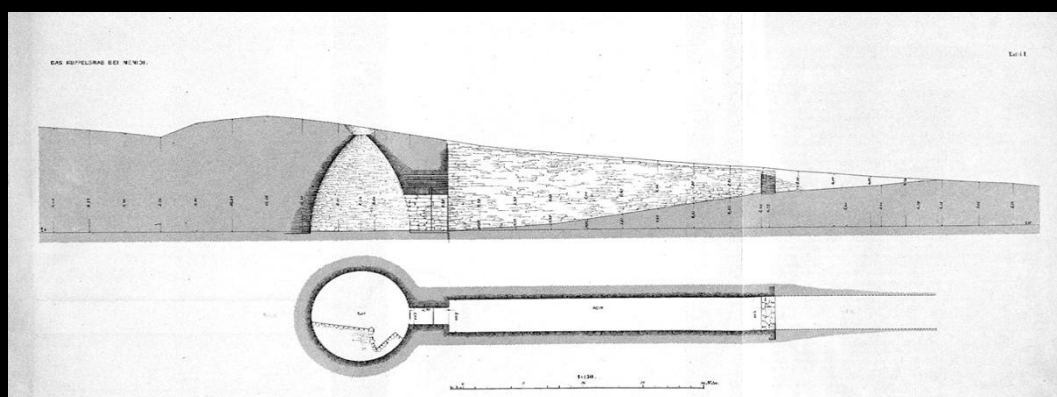
Σημεία ενδιαφέροντος

Ιστορικό-πολιτιστικό απόθεμα

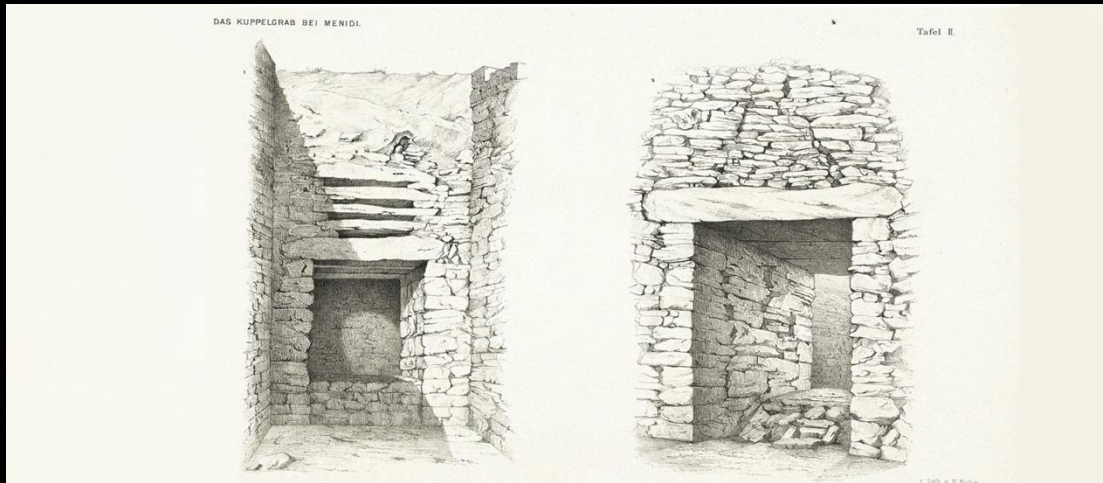
Όπως έχουμε ήδη αναφέρει ο Δήμος έχει μια μακρά ιστορία, ίχνη της οποίας εντοπίζονται και σήμερα, με πλήθος ιστορικών τόπων και μνημείων. Ύστερα από μία ανάγνωση που κάναμε θα αναφερθούμε μόνο στα μνημεία και πολιτιστικά στοιχεία του δήμου που μας απασχόλησαν.

- *Μυκηναϊκός θολωτός τάφος*

Στην οδό Φιλαδελφείας στον Κόκκινο Μύλο, στις Αχαρνές, δίπλα ακριβώς από τον δρόμο, εντός περιφραγμένης θέσης, βρίσκεται ο καλύτερα διατηρημένος Μυκηναϊκός θολωτός τάφος στην Αττική. Ο τάφος, άγνωστος στο ευρύ κοινό, είναι σήμερα επισκέψιμος. Βρίσκεται 3,5 χιλιόμετρα νότια του κέντρου των Αχαρνών και ανακαλύφθηκε το 1879 από Γερμανούς αρχαιολόγους. Ο τάφος χρονολογείται το 14ο - 13ο αιώνα π.Χ. και αποτελείται από τρία μέρη, το διάδρομο που οδηγούσε στον τάφο, μήκους 27,72 μέτρων και πλάτους 3 μέτρων, ο οποίος έχει διεύθυνση Νοτιοανατολική – Βορειοδυτική. Το στόμιο δηλαδή την είσοδο του τάφου, η οποία παρουσιάζει ελαφρά κλίση προς τα πάνω και είναι μήκους 3,35 μέτρων, ύψους 3,30 μέτρων και πλάτους 1,55 μέτρων. Ο προσανατολισμός της εισόδου "βλέ-πει" Νοτιοανατολικά και καλύπτεται με τρεις μεγάλες επιτύμβιες πλάκες πάχους περίπου μισού μέτρου, φαινόμενο μοναδικό για Μυκηναϊκό τάφο και τέλος το θάλαμο. Είναι υπόγειος, θολοειδούς κυκλικής κάτοψης και κτισμένος με μικρές πέτρες. Εξωτερικά η θόλος καλύπτεται με χώμα ώστε να σχηματιστεί ένα είδος ύμβου. Από τα πιο σημαντικά ευρήματα είναι μια ελεφάντινη λύρα και μια ελεφάντινη κυλινδρική πυξίδα. Τα ευρήματα του θολωτού τάφου βρίσκονται στο Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο.⁶

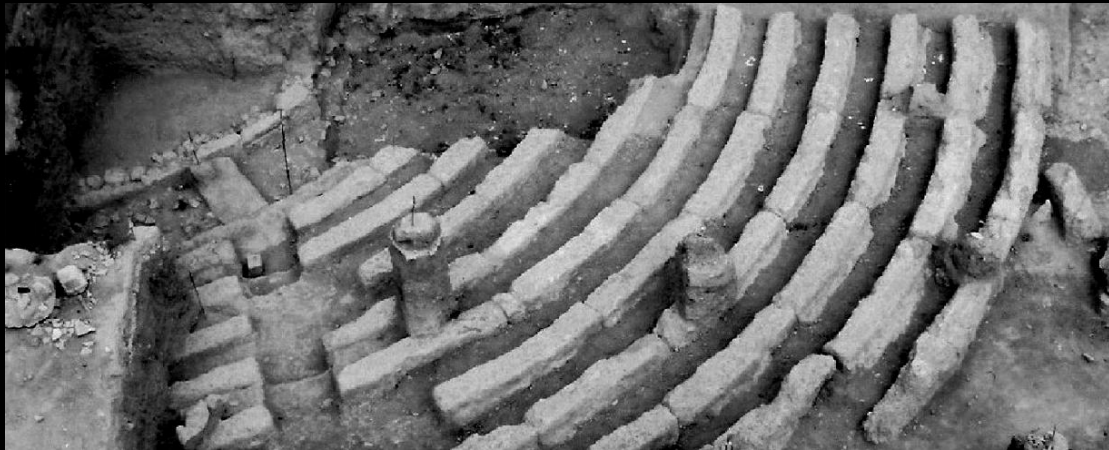

⁶ Πλάτωνος – Γιώτα Μαρία, "Αχαρνάι. Ιστορική και Τοπογραφική Επισκόπηση των Αρχαίων Αχαρνών, των γειτονικών Δήμων και των οχυρώσεων της Πάρνηθας", Δήμος Αχαρνών, 2004

- *Θέατρο των Αχαρνών*

Το Αρχαίο Θέατρο Αχαρνών αποκαλύφθηκε στην οδό Σαλαμίνας αριθ. 21 κοντά στη διασταύρωση με την οδό Λιοσίων, στο κέντρο του σημερινού δήμου κατά την παρακολούθηση εκσκαφής σε ιδιωτική ιδιοκτησία, για την ανέγερση τριώροφης οικοδομής. Χρονολογείται πιθανότατα στον 4ο αιώνα π.Χ. (βέβαιη χρονολόγηση θα είναι δυνατή μόνο όταν ολοκληρωθεί η ανασκαφή του θεάτρου). Η μέχρι τώρα ανασκαφική έρευνα έφερε στο φως μια ολόκληρη κερκίδα, πλάτους 5 μ. (στο δυτικό της τμήμα) και 22μ. (στο ανατολικό της τμήμα) με 11 σειρές καθισμάτων από ασβεστολιθικούς δόμους σε ημικυκλική διάταξη, που είχαν μεταφερθεί προφανώς από κάποιο τοπικό λατομείου λίθου. Αυτό το μνημείο αποτελεί τεκμήριο του ιστορικού παρελθόντος της πόλης.⁷

⁷ επισκήνιονwww.episkinion.org

- *Αρχαιολογικό Μουσείο - Αρχαιολογική συλλογή Αχαρνών*

Από το 1982 έως το 1999 μια μικρή αρχαιολογική συλλογή στεγαζόταν στο ισόγειο του Λαογραφικού Μουσείου των Αχαρνών. Ο σεισμός του 1999 κατέστρεψε το κτίριο ακατάλληλο. Παράλληλα, λόγω των ανασκαφών για τα μεγάλα δημόσια έργα (στο Ολυμπιακό Χωριό, στην Αττική οδό και στο Σιδηροδρομικό Κέντρο των Αχαρνών), βρέθηκαν και νέα ευρήματα. Έτσι το 2006, μεταστεγάστηκε σε ένα μεγαλύτερο κτίριο κοντά στον Μυκηναϊκό Θολωτό Τάφο, όπου και λειτουργεί Αρχαιολογικό Μουσείο. Η συλλογή περιλαμβάνει αρχαιολογικά ευρήματα από όλη την έκταση του αρχαίου δήμου που καλύπτουν μια μεγάλη χρονική περίοδο, από την προϊστορία ως τα ρωμαϊκά και τα βυζαντινά χρόνια.⁸

- *Λαογραφικό Μουσείο*

Οι συλλογές του Μουσείου, αποτελούνται από 20.000 αντικείμενα, τα οποία προέρχονται από τη ρωμαϊκή εποχή έως τα νεότερα χρόνια, εκ των οποίων εκτίθενται μόνο τα 2.000. Οι συλλογές του μουσείου περιλαμβάνουν συλλογή εκκλησιαστικών αντικειμένων, φορεσιές, κεντήματα, παραδοσιακά κοσμήματα από διάφορα μέρη της Ελλάδας, πίνακες ζωγραφικής, φωτογραφίες σε κάδρα, όπλα, είδη ενδύσεως, υποδήσεως, γεωργικά εργαλεία και εργαλεία άλλων παραδοσιακών επαγγελμάτων, νομίσματα, χαρτονομίσματα, έπιπλα και γραμματόσημα.

Στα πλαίσια αυτής της εργασίας εκτός από τα μνημεία, υλική μαρτυρία του πολιτισμού αλλά και της ιστορίας της περιοχής, μας ενδιαφέρει και κάθε άυλο στοιχείο που διαμορφώνει και αποτελεί κομμάτι της πολιτιστικής ταυτότητας και του χαρακτήρα της περιοχής. Έτσι θα ασχοληθούμε επίσης και με την πολιτιστική δραστηριότητα του δήμου αλλά και φορέων.⁸

Εκδηλώσεις Ιστορικής Μνήμης και Λαογραφικής Παράδοσης

Ο Δήμος σε συνδιοργάνωση με τοπικούς συλλόγους της πόλης έχοντας σα στόχο την συντήρηση της ιστορικής μνήμης καθώς και τον σεβασμό προς την πληθυσμιακή ετερότητα οργανώνει διάφορες εκδηλώσεις. Μέσα στα πλαίσια εκδηλώσεων ιστορικής μνήμης και λαογραφικής παράδοσης είναι η Γενοκτονία Ελλήνων του Πόντου, Επέτειο Μάχης της Κρήτης, Γιορτή Τσικουδιάς, Ηπειρώτικο πανηγύρι, Εορτασμός Απελευθέρωσης Αθήνας κ.ά

Υπάρχει επίσης πλούσια τοπική παράδοση σε λαογραφικά έθιμα (καρναβάλι, καροδρομίες, Ζωδόχεια, Μενιδιάτικος Γάμος, πανηγύρια). Επίσης υπάρχουν πολλά σημεία τουριστικού και ψυχαγωγικού ενδιαφέροντος για την έλξη επισκεπτών (Εθνικός Δρυμός Πάρνηθας, περιήγηση Πάρνηθας, ορεινά καταφύγια, MontParnes, κτήμα Τατοΐου, Βαρυμπόμπη, κλπ)

⁸ από το site του δήμου

Στο Δήμο Αχαρνών επίσης λειτουργούν:

- Πνευματικό Κέντρο. Οι μόνιμες δραστηριότητες του Πνευματικού Κέντρου περιλαμβάνουν την Πινακοθήκη και τη Βιβλιοθήκη καθώς επίσης και τη διοργάνωση εκδηλώσεων.
- Κοινωφελής Επιχείρηση Δήμου Αχαρνών (ΚΕΔΑ), η οποία προσφέρει ποικίλες πολιτιστικές δραστηριότητες (Δημοτικό Ωδείο, Σχολή Παραδοσιακών Οργάνων, Φιλαρμονική, Σχολή Κλασικού Μπαλέτου, Καλλιτεχνικό εργαστήριο, Χορευτικό συγκρότημα. Θεατρικό εργαστήριο για παιδιά, Κουκλοθέατρο, Ιστορική και Λαογραφική Εταιρεία Αχαρνών (ΙΛΕΑ), Θέατρο Προφήτη Ηλία)

Εθνικός Δρυμός Πάρνηθας - Ρέματα

Η Πάρνηθα (παλαιότερα Πάρνης) είναι βουνό της Αττικής, βόρεια της Αθήνας, με συνολική έκταση 300 περίπου τετραγωνικά χιλιόμετρα και ψηλότερη κορυφή την Καραμπόλα (1.413 m). Καλύπτεται από πεύκα στα χαμηλότερα και από έλατα στα υψηλότερα σημεία της. Η Πάρνηθα έχει ανακηρυχθεί περιοχή ιδιαίτερου φυσικού κάλλους και ένα σημαντικό της τμήμα απαρτίζει τον ομώνυμο Εθνικό Δρυμό, ο οποίος ιδρύθηκε το 1961. Έχει ενταχθεί στο δίκτυο Natura 2000, αποτελεί σημαντική περιοχή για τα πουλιά (SPA) και έχει ανακηρυχθεί τοπίο ιδιαίτερου φυσικού κάλλους (25638/1269 απ. Υπ. Γεωργίας), ενώ μετά την πυρκαγιά του 2007 καθορίστηκαν περιοχές προστασίας με Προεδρικό Διάταγμα.⁹

Εκτός όμως από τον Εθνικό Δρυμό της Πάρνηθας, σε όλο το Μενίδι, οι δημόσιοι χώροι συνυπάρχουν με το φυσικό στοιχείο: ο Κηφισός και τα ρέματά του, οι εκτάσεις αγροτικής γης, το κτήμα το Τατοΐου συνθέτουν το φυσικό πλούτο της περιοχής και αποτελούν αναμφισβήτητα συγκριτικό πλεονέκτημά της. Επιπλέον, συνυφαίνουν διαχρονικά το περιβάλλον μέσα στο οποίο διαμορφώθηκε ο πολιτισμός στην περιοχή και για το λόγο αυτό είναι τοπία άξια προστασίας και ανάδειξης.

Κτηριακό απόθεμα

Σήμερα, σε όλη την έκταση του δήμου, υπάρχει μεγάλος αριθμός αναξιοποίητων κτηριακών κελυφών είτε λόγω της μειωμένης παραγωγικής δραστηριότητας, δεδομένης της οικονομικής συγκυρίας, είτε λόγω της άστοχης χωροθέτησης εγκαταστάσεων για την κάλυψη υπερτοπικών χρήσεων. Χαρακτηριστικά είναι τα παραδείγματα των στρατοπέδων Καποτά και Παπαστάθη όπως επίσης και των εγκαταλελειμμένων βιομηχανικών κτηρίων και αποθηκών σε κεντρικές περιοχές του δήμου. Οι αδρανείς αυτές εκτάσεις προκαλούν χωρικές ασυνέχειες στον αστικό ιστό με αποτέλεσμα να εντείνουν τη χωρική και κατ'επέκταση την κοινωνική απομόνωση. Αναμφίβολα, εγκαταστάσεις που συγκεντρώνουν σήμερα σύμβατες με τη ζωή της πόλης χρήσεις, θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν ως χώροι

⁹ Επίσημη ιστοσελίδα του Εθνικού δρυμού Πάρνηθας <http://www.parnitha-np.gr>

πρασίνου, ψυχαγωγίας, πολιτισμού, εκπαίδευσης, και γενικότερα ως χώροι να υποστηρίξουν συλλογικές διαδικασίες ανθρώπων με διαφορετικές κοινωνικές και πολιτιστικές καταβολές.

Στρατόπεδο Παπαστάθη

Η τμηματική απόδοση του Στρατοπέδου Παπαστάθη στον Δήμο Αχαρνών ξεκίνησε αρκετά χρόνια πριν . Υπήρξαν κατά καιρούς δεσμεύσεις για πλήρη απόδοση του Στρατοπέδου στον Δήμο Αχαρνών, με βάση συγκεκριμένα χρονοδιαγράμματα, τα οποία όμως στην πράξη δεν τηρήθηκαν . Σήμερα, που οι ανάγκες για ελεύθερους κοινόχρηστους χώρους είναι πιεστικές στην περιοχή , η απόδοση του Στρατοπέδου στους κατοίκους , είναι πλέον επιτακτική. Από όσα γνωρίζουμε, ο Δήμος Αχαρνών, συντάσσει ήδη μελέτη για την αξιοποίηση του χώρου προς όφελος των κατοίκων της περιοχής .

Ανάγνωση της υφιστάμενης κατάστασης

Πολύ εύστοχα ο Δήμος Αχαρνών έχει περιγραφεί ως συμπύκνωση του συνόλου των χαρακτηριστικών της ελλαδικής επικράτειας. Όσον αφορά το κομμάτι του πολιτισμού και της ιστορίας, πράγματι διαπιστώνει κανείς ότι ο δήμος έχει την τύχη να διατηρεί στα όριά του αρχαιολογικούς χώρους από διαφορετικές ιστορικές περιόδους. Πρόκειται για περιοχή με μεγάλο περιβαλλοντικό πλούτο (βλ. Πάρνηθα, Κηφισός), ενώ συνυπάρχουν όλοι οι παραγωγικοί τομείς της οικονομίας (γεωργικές δραστηριότητες, βιοτεχνία-βιομηχανία, υπηρεσίες) οι οποίοι και υποστηρίζονται από μεγάλα έργα υποδομής, πολλά από αυτά δε συγκοινωνιακά (βλ. ΣΚΑ).

Παρόλα αυτά, ο δήμος συγκεντρώνει και τις παθογένειες της –μη-ρύθμισης του ελλαδικού χώρου. Τα προαναφερθέντα μνημεία δεν έχουν τύχει της συντήρησης που απαιτείται, πολλώ δε μάλλον ανάδειξης και αναβάθμισης σε οργανωμένα αξιοθέατα. Το πράσινο περιβάλλον δεν έχει ενσωματωθεί με οργανωμένο τρόπο στον αστικό-περιβαλλοντικό σχεδιασμό, ενώ ελλείπει και η αποτελεσματική προστασία του. Η κοινωνική πολυμορφία του δήμου αποτελεί περισσότερο παράγοντα έντονων ενδοκοινωνικών συγκρούσεων παρά συγκριτικό πλεονέκτημα, ενώ η αλληλεπικάλυψη ασύμβατων μεταξύ τους χρήσεων δημιουργούν ένα αστικό περιβάλλον που επιδεινώνει τις βιοτικές συνθήκες του δημότη. Η οικονομική κρίση και το εν γένει χαμηλό βιοτικό επίπεδο του πληθυσμού είναι ένας παράγοντας που οπωσδήποτε δίνει τον τόνο και στη σημερινή κατάσταση αλλά και σε σχέδια που φιλοδοξούν να συμβάλλουν στη διαμόρφωση μιας καλύτερης κατάστασης στον αστικό χώρο του Μενιδίου.

Κατά την μελέτη της υφιστάμενης κατάστασης χρησιμοποιήθηκε το εργαλείο της ανάλυσης SWOT(*Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats*)¹⁰. Πρόκειται για ένα εργαλείο που χρησιμοποιείται κυρίως από επιχειρήσεις για την χάραξη στρατηγικού σχεδιασμού. Η ανάλυση SWOT διαχωρίζει το περιβάλλον σε ενδογενές και εξωγενές. Με τη σειρά τους, όσον αφορά το ενδογενές περιβάλλον καταγράφονται τα δυνατά σημεία και οι αδυναμίες του (*Strengths* και *Weaknesses*) ενώ όσον αφορά το εξωτερικό οι ευκαιρίες και οι απειλές (*Opportunities* και *Threats*). Η ανάλυση αυτή βοήθησε αφενός στη σταχυολόγηση των χαρακτηριστικών που εντοπίστηκαν στην υπάρχουσα κατάσταση του δήμου αλλά και στον στοχασμό με θετικό πρόσημο όσον αφορά τα πλεονεκτήματα και τις ευκαιρίες που θα μπορούσε να έχει η περιοχή (βλ. πίνακα SWOT που ακολουθεί).

Έτσι, αναλογιζόμενοι τις ευκαιρίες που θα μπορούσαν να σχηματισθούν από την παρούσα κατάσταση, συμπεράναμε ότι ο δήμος μπορεί να αξιοποιήσει τον ιστορικό, πολιτιστικό και περιβαλλοντικό του πλούτο για να προσελκύσει τουρισμό και να επιφέρει αναπτυξιακές τάσεις στην περιοχή. Τα κενά βιομηχανικά κελύφη που σήμερα δημιουργούν ένα ζοφερό τοπίο εγκατάλειψης είναι πρόσφορα

¹⁰Βλ. Ενδεικτικά <https://www.economist.com/news/2009/11/11/swot-analysis>.

αξιοποίησης για πολιτιστικές χρήσεις με δυνατότητες φιλοξενίας γεγονότων, πολιτιστικών και άλλων, υπερτοπικού χαρακτήρα, μετασχηματίζοντας τελείως την παρακμιακή φυσιογνωμία της περιοχής. Τέλος, έργα όπως η ολοκλήρωση του ΣΚΑ, διάφορα αναπτυξιακά προγράμματα τύπου ΕΣΠΑ καθώς και το Ρυθμιστικό Σχέδιο του 2014¹¹ αποτελούν μοχλούς ανάπτυξης που μπορούν, αν τύχουν συστηματικής αξιοποίησης, να προσδώσουν στον δήμο Αχαρνών έναν τελείως διαφορετικό χαρακτήρα από σήμερα, καθιστώντας τον έναν σύγχρονο, ελκυστικό και πρωτοπόρο δήμο.

	S	W	O	T
Ιστορικότητα	Υπαρξη μνημείων διαφορετικών περιόδων	<ul style="list-style-type: none"> •Μη ανάδειξη των μνημείων •Κακή συντήρηση •Αδιαφορία/ άγνοια ντόπιων κοινοτήτων 	<p>Αύξηση του τουρισμού με την ανάδειξη του πολιτισμικού πλούτου</p> <p>Καλλιέργεια τοπικής ταυτότητας</p>	Λήθη - περαιτέρω απαξίωση των αρχαίων μνημείων
Περιβάλλον	Περιβαλλοντικός πλούτος (Πάρνηθα, Κηφισός)	Μη ενσωμάτωση του περιβάλλοντος ως οργανικό στοιχείο περιβαλλοντικού σχεδιασμού	Η φύση ως πόλος έλξης για το λεκανοπέδιο - επαφή των κατοίκων με το φυσικό στοιχείο	Έλλειψη προστασίας - ελεγκτικών μηχανισμών

¹¹Βλ. Ν. 4277/2014

Υποδομές	<p>Ύπαρξη υποδομών υπερτοπικής χρήσης (ΣΚΑ, καζίνο)</p> <ul style="list-style-type: none"> •Ολυμπιακό χωριό •Μεγάλες εκτάσεις αδόμητων χώρων (μικρή πυκνότητα) 	<p>Διασπορά στο δήμο, ασύμβατες, μεταξύ τους, χρήσεις</p> <ul style="list-style-type: none"> •Κενά κελύφη βιοτεχνίας/βιομηχανίας 	<p>Αξιοποίηση υποδομών με ενσωμάτωση πολιτιστικών χρήσεων στα κενά βιομηχανικά κελύφη</p>	<ul style="list-style-type: none"> •Οικονομική κρίση •Έλλειψη πόρων •Εγκατάλειψη
Δίκτυα μεταφορών	Ύπαρξη των υποδομών	Έλλειψη προσβασιμότητας	Ολοκλήρωση του ΣΚΑ?? - σύνδεση με το Λεκανοπέδιο	Περαιτέρω απομόνωση του Δήμου
Πληθυσμός	<ul style="list-style-type: none"> •Νεαρός πληθυσμός •Πολυπολιτισμικότητα 	<ul style="list-style-type: none"> •Έλλειψη κοινωνικής συνοχής •Χαμηλό βιωτικό & μορφωτικό επίπεδο 	Ανάπτυξη πολυπολιτισμικής κουλτούρας μέσω της εκπαίδευσης	Περαιτέρω συγκρούσεις και προστριβές μεταξύ των διαφορετικών κοινωνικών ομάδων
Θεσμικό πλαίσιο - φορείς	Ύπαρξη φορέων	Σύγκρουση αρμοδιοτήτων	Ρυθμιστικό σχέδιο 2014 (Φ.Ε.Κ 4277/2014)	Αποσπασματικά μέτρα για κάθε περιοχή
Οικονομία	Συνύπαρξη όλων των παραγωγικών τομέων	Χαμηλό βιωτικό επίπεδο δημοτών	Αξιοποίηση αναπτυξιακών προγραμμάτων (ΕΣΠΑ)	Μετακίνηση καζίνο Έλλειψη χρηματοδότησης

Θέσεις της ομάδας - Υπόθεση εργασίας

Υπόθεση εργασίας της ομάδας μας αποτέλεσε εξ αρχής το ότι ο σχεδιασμός οφείλει να λάβει υπόψη ολό το ψηφιδωτό των κοινωνικών ομάδων που συνθέτουν τον δήμο Αχαρνών. Η σχεδιαστική πρόταση καλείται να επιτύχει έναν τριπλό στόχο: αρχικά να αναδείξει τα σημεία εκείνα που φέρουν πολιτιστική αξία. Στη συνέχεια, οφείλει να βρει τρόπους με τους οποίους ο –κάθε- δημότης θα επαν-ανακαλύπτει την πόλη του, τις ξεχωριστές ιστορίες των κοινωνικών ομάδων και θα συσχετίζεται με κάποιο τρόπο. Τέλος, ο σχεδιασμός οφείλει να συνδέσει το πολιτιστικό κεφάλαιο του δήμου με την υπόλοιπη Αθήνα, συγκοινωνιακά και αναδεικνύοντας χρήσεις με υπερτοπικό χαρακτήρα, δίνοντας στην περιοχή των Αχαρνών έναν χαρακτήρα εξωστρέφειας.

Ήδη έχουμε προτείνει ένα παιχνίδι «Αχαρνογνωσίας», όπου τα σχολεία του δήμου θα διαγωνίζονται σε μια αναμέτρηση τύπου «χαμένου θησαυρού», καλούμενα να απαντήσουν σε ερωτήσεις που αφορούν την ιστορία του δήμου και εξερευνώντας περιοχές του. Η ως άνω ιδέα συνδυάστηκε σε προηγούμενη παρουσίαση με την ένταξη του μουσείου και των αρχαιολογικών χώρων του Δήμου στην πανευρωπαϊκή «Νύχτα Μουσείων», όπου οι χώροι φωταγωγούνται και διανυκτερεύουν με ελεύθερη πρόσβαση στο κοινό. Παρόλα αυτά, οι ως άνω προτάσεις δεν ανταποκρίνονται στους στόχους του σχεδιασμού, όσον αφορά την ανάδειξη υπερτοπικών χρήσεων του δήμου και την συγκοινωνιακή σύνδεση με την Αθήνα, ούτε τη διασύνδεση των σημείων πολιτιστικού ενδιαφέροντος μεταξύ τους, παρότι εξυπηρετούν το σκοπό της γνωριμίας του νεαρού δημότη με την πόλη του και με τους συνανθρώπους από άλλες κοινωνικές ομάδες.

Προσπαθώντας να βρούμε μια αντίληψη που θα συνδέει τις επιμέρους προτάσεις, θα μπορεί να ανταποκριθεί σε επεμβάσεις διαφορετικών εντάσεων και τελικά θα εξυπηρετεί τους ως άνω στόχους, καταλήξαμε στην υιοθέτηση ενός αγώνα δρόμου ως εργαλείου σχεδιασμού και χωροταξίας με συμμετοχικά χαρακτηριστικά. Οι αγώνες δρόμου γνωρίζουν μεγάλη απήχηση τα τελευταία χρόνια και συνδυάζουν με εφήμερο τρόπο κάποια από τα χαρακτηριστικά που φιλοδοξούμε να έχει ο σχεδιασμός μας. Αφενός χαρακτηρίζονται από υπερτοπική συμμετοχή, αφού το ενδιαφέρον συμμετοχής είναι γενικευμένο, αφετέρου προσδίδουν στις περιοχές που διοργανώνονται έναν χαρακτήρα γιορτής με πολλά οφέλη για αυτές. Θέλοντας να αναδείξουμε σημεία του δήμου με αρχαιολογικό, λαογραφικό ή και ευρύτερα πολιτιστικό ενδιαφέρον, προτείνουμε την διεξαγωγή ενός αγώνα δρόμου στην περιοχή του δήμου Αχαρνών, όπου το σημείο εκκίνησης και το σημείο τερματισμού θα είναι ένα από τα σημεία που εμφανίζουν πολιτιστικό ενδιαφέρον. Κάθε χρόνο, ο δήμος θα επιλέγει διαφορετικά σημεία και θα δεσμεύεται ότι η επιλογή του σημείου θα συνοδεύεται από ένα μικρό έργο ανάδειξης και αναβάθμισης του. Η επιλογή των σημείων θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη το πολιτιστικό ενδιαφέρον αλλά και την ενεργό συμμετοχή όλων των

κοινωνικών ομάδων. Έτσι για παράδειγμα, ένας αγώνας μπορεί να έχει ως σημείο εκκίνησης τον θολωτό τάφο στη λεωφόρο Δεκελείας, όπου θα στηθεί μια μόνιμη διαδραστική εγκατάσταση που θα κάνει ηλεκτρονική περιήγηση στο μνημείο, ενώ θα καταλήγει στο Στρατόπεδο Καποτά όπου θα ανεγερθεί μια παιδική χαρά. Η ως άνω πρόταση δεν περιορίζεται εδώ.

Η διαδικασία της χάραξης των διαδρομών και της συμμετοχής των δημοτών, αν και αφορά ένα εφήμερο γεγονός, δύναται να δώσει κάποια στοιχεία πολύτιμα για τον σχεδιασμό. Διαπιστώνοντας τη συμμετοχή των κατοίκων και συλλέγοντας πληροφορίες χρησιμοποιώντας ερωτηματολόγια μετά από κάθε γεγονός, μελετώντας τις συγκοινωνιακές προκλήσεις και ερευνώντας περαιτέρω το ποια μνημεία είναι δεκτικότερα ανάδειξης, μπορούν να εξαχθούν συμπεράσματα για την χάραξη μόνιμων πράσινων διαδρομών και πεζοδρόμησης. Έτσι, έχοντας εξασφαλίσει ένα απαραίτητο βάθος χρόνου και μια πλατιά συμμετοχή, στοιχεία απαραίτητα για τη διασφάλιση της αποτελεσματικότητας του σχεδιασμού, ο δήμος Αχαρνών μπορεί να επιλέξει τις διαδρομές εκείνες που θα παρέμβει πιο αποφασιστικά και θα πεζοδρομήσει, θα απαλλοτριώσει και θα δενδροφυτεύσει, με σκοπό τη διασύνδεση των σημείων με πολιτιστικό ενδιαφέρον.

Έχοντας περιηγηθεί στο δήμο και αναλύοντας πληροφορίες για αυτόν, έχουμε επιλέξει κάποια σημεία που είτε ανήκουν στους χώρους αρχαιολογικής-ιστορικής σημασίας που χρήζουν ανάδειξης και σύνδεσης, είτε πρόκειται για χώρους που προσφέρονται για πολιτιστική αξιοποίηση. Συνδέοντας αυτά τα σημεία με διαδρομές που θα προκύψουν από τα συμπεράσματα που θα εξαχθούν από τη διοργάνωση του αγώνα δρόμου, θα έχουμε καταλήξει σε μια συμμετοχική χωροταξία που θα αναδεικνύει τον πολιτισμό του δήμου, εμπλέκοντας τον δημότη και κάνοντας τον πολιτισμό κτήμα του, ενώ θα ανοίξει το Μενίδι στην υπόλοιπη Αττική, προσκαλώντας τον κόσμο να περιηγηθεί στα μνημεία, τα μουσεία και τους πολυχώρους του.

Τα σημεία επιλογής μας είναι τα εξής:

1. Αρχαίο θέατρο: επί της οδού Σαλαμίνας, σημείο σπουδαίου αρχαιολογικού ενδιαφέροντος εντός αστικού ιστού του δήμου.
2. Θολωτός τάφος: Παρακείμενος της λεωφόρου Δεκελείας, εκτός κέντρου, με μηδαμινή ανάδειξη.
3. Αρχαιολογικό Μουσείο: Βρίσκεται στο κέντρο του Δήμου, με ευρήματα σπουδαίου αρχαιολογικού ενδιαφέροντος.
4. Στρατόπεδο Καποτά: Καταυλισμός σεισμοπλήκτων και Ρομά.
5. ΒΙ.ΠΑ: Κενά βιομηχανικά κελύφη. Φτιασίδωμα, απόδοση μέρους του στην κοινωνία των πολιτών, το υπόλοιπο εκθεσιακοί χώροι, πιθανό μέρος διεξαγωγής φεστιβάλ ρομά
6. Ολυμπιακό χωριό: Περιαστική καλλιέργεια
7. ΣΚΑ: Πολιτιστικό κέντρο

8. Καζίνο Πάρνηθας: Σημείο εξαιρετικής θέας, πολιτιστική αξία κτιρίου και πίνακες Μόραλη
9. Σιδηροδρομικός σταθμός : 1871, λιθόκτιστο εκθεσιακός χώρος και σταθμός δημοτικού ποδηλάτου

Διατύπωση προτάσεων και αξιολόγησή τους

Αρχικά, διατυπώνεται το σενάριο τάσεων ή μηδενικής παρέμβασης, δηλαδή την περίπτωση στην οποία δεν προτείνεται κανένα πιθανό μέτρο αλλά αφήνεται η κατάσταση να εξελιχθεί ως έχει, και είναι το σενάριο το οποίο δε θα μπορούσαμε να στηρίξουμε σε καμία περίπτωση. Εντοπίζοντας τέσσερις άξονες που θεωρήσαμε σημαντικούς ως ομάδα εργασίας, καταγράφουμε την τωρινή κατάσταση του δήμου ως προς αυτούς:

	Σενάριο τάσεων – μηδενικής παρέμβασης
Επαφή δημοτών με το πολιτιστικό κεφάλαιο του τόπου τους – ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς	Ο πλούτος του Δήμου Αχαρνών σε αρχαιολογικά ευρήματα, αλλά και η διαχρονική παρουσία και σημασία του στην Αττική, παραμένουν άγνωστα για την πλειοψηφία των δημοτών.
Προσβασιμότητα – Μετακινήσεις στο Δήμο/ Παρεμβάσεις στο οδικό δίκτυο	Τα δρομολόγια των ΜΜΜ κρίνονται ανεπαρκή, με αποτέλεσμα ο Δήμος Αχαρνών να είναι σχεδόν αποκομμένος από το υπόλοιπο λεκανοπέδιο
Ενίσχυση κοινωνικής συνοχής	Η συνύπαρξη των διαφορετικών κοινωνικών ομάδων οδηγεί πολλές φορές σε ακραία περιστατικά βίαιας
Αξιοποίηση Υποδομών του Δήμου Αχαρνών	Πληθώρα υποδομών που παραμένουν κενά κελύφη, υποβαθμίζοντας το αστικό περιβάλλον (ΣΚΑ, ΒΙΠΑ/ΒΙΟΠΑ)

Αυτοί είναι οι βασικοί τομείς που αφορούν το δήμο και αποτελούν τη βάση των προτάσεων που γίνονται στη συνέχεια, καθώς κρίνεται ότι άπτονται του αντικειμένου της ιστορίας και του πολιτισμού και εμφανίζονται ιδιαίτερα προβληματικοί.

Στη συνέχεια, κατηγοριοποιούμε τις προτάσεις ανάλογα με το αν θεωρούνται ήπιες, μέτριας κλίμακας ή έντασης ή ριζοσπαστικές, στον πίνακα που ακολουθεί:

	ήπιες παρεμβάσεις - δράσεις	παρεμβάσεις μέτριας κλίμακας & έντασης	ριζοσπαστικές προτάσεις
Επαφή δημοτών με το πολιτιστικό κεφάλαιο του τόπου τους – ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς	«Αχαρνογνωσία» Συμμετοχή Δήμου στη Νύχτα Μουσείων Λεωφορείο Δήμου για «πολιτιστική ξενάγηση»	Δίκτυο παρεμβάσεων μικρής κλίμακας σε μνημεία μικρού αρχαιολογικού ενδιαφέροντος (αγωγοί)	Διαδρομή πεζών πιθανά πάνω από τα σημεία ενδιαφέροντος (υπέργεια διαδρομή ενοποίησης σημείων εν διαφέροντος) Απαλλοτριώσεις
Προσβασιμότητα – Μετακινήσεις στο Δήμο/ Παρεμβάσεις στο οδικό δίκτυο	Αναδιαμόρφωση του υπάρχοντος δικτύου συγκοινωνιών (π.χ. συχνότερα δρομολόγια)	Δίκτυο πεζοδρόμων & ποδηλατοδρόμων	Διανοίξεις δρόμων Υπογειοποίηση δρόμων σε κομβικά σημεία
Ενίσχυση κοινωνικής συνοχής	Φεστιβάλ πολυ-πολιτισμικότητας «Αχαρνογνωσία»	Αξιοποίηση ΣΣ Αχαρνών ως χώρου εστίασης/ πολιτισμού (δημοτικής διαχείρισης)	
Αξιοποίηση Υποδομών του Δήμου Αχαρνών		Αξιοποίηση κενών βιομηχανικών κελυφών (εκθεσιακοί χώροι, αίθουσες πολλαπλών χρήσεων) Εμπορική δραστηριότητα υπερτοπικού ενδιαφέροντος στο ΣΚΑ Αξιοποίηση ΣΣ Αχαρνών ως αφετηρία δημοτικού ποδηλάτου	Εγκατάσταση σεισμοπλήκτων/ ευπαθών ομάδων στα ακίνητα του Ολυμπιακού χωριού Δημιουργία υπερτοπικού αθλητικού κέντρου στο Ολυμπιακό χωριό Ινστιτούτο Περιβαλλοντικών Ερευνών στο κτήριο του πρώην Καζίνο

Αξιολόγηση των προτάσεων ανά κατηγορία

Με βάση τα προηγούμενα, επιχειρείται εδώ μια πρώτη αξιολόγηση που αφορά το σύνολο των προτάσεων ανά κατηγορία (ήπιες, μέτριες, ριζοσπαστικές).

	ήπιες παρεμβάσεις – δράσεις	παρεμβάσεις μέτριας κλίμακας & έντασης	ριζοσπαστικές προτάσεις
Θετικά	άμεσα εφαρμόσιμο μηδενική παρέμβαση-κόστος εκπληρώνει το στόχο της τόνωσης της σχέσης των δημοτών με το πολιτιστικό κεφάλαιο του τόπου τους.	ουσιαστική ανάδειξη των μνημείων με γενικότερο αισθητικό όφελος τόνωση εξωστρέφειας του δήμου με την προσέλκυση χρηστών πολυχώρων δραστική στήριξη του πεζού ενάντια στην κυριαρχία του αυτοκινήτου αναβάθμιση του δημόσιου χώρου	αποφασιστική ανάδειξη του Δήμου Αχαρνών σε σημαντικό προορισμό αρχαιολογικού ενδιαφέροντος οικονομική μεγέθυνση ουσιαστική σύνδεση του δήμου με την Αθήνα αναβάθμιση και επέκταση των δημοσίων χώρων
Αρνητικά	δεν δίνει απάντηση στην προβληματική σύνδεση του δήμου με την Αθήνα δεν αναβαθμίζει αισθητικά την περιοχή	σημαντικό οικονομικό κόστος αντιδράσεις κατοίκων μελέτη που θα συνυπολογίσει και άλλους παράγοντες ανεβάζοντας κόστος και χρόνο υλοποίησης	κόστος χρόνος υλοποίησης αντιδράσεις κατοίκων

Αρχικά για την πρώτη κατηγορία, των ήπιων παρεμβάσεων (Αχαρνογνωσία, Νύχτα Μουσείων, πολιτιστική ξενάγηση, συχνότερα δρομολόγια των ΜΜΜ και φεστιβάλ πολύ-πολιτισμικότητας), κρίνουμε ως θετικό το στοιχείο ότι έχουν μηδενικό ή εξαιρετικά χαμηλό κόστος υλοποίησης και μπορούν να υλοποιηθούν σχετικά άμεσα από το δήμο Αχαρνών. Κρίσιμο στοιχείο είναι κι ότι επιτυγχάνεται ως ένα βαθμό και η τόνωση της σχέσης των δημοτών με το πολιτιστικό κεφάλαιο του τόπου τους. Από την άλλη πλευρά, μέσω αυτών των προτάσεων δε δίνεται

απάντηση στην προβληματική σύνδεση του δήμου με το υπόλοιπο Λεκανοπέδιο, καθώς επίσης και δεν αναβαθμίζεται αισθητικά η περιοχή.

Όσον αφορά στις παρεμβάσεις μέτριας κλίμακας και έντασης που προτείνονται (δίκτυο σημειακών παρεμβάσεων σε μνημεία μικρού αρχαιολογικού ενδιαφέροντος (αγωγοί), ανάδειξη των σημαντικών μνημείων με ελάχιστον επεμβάσεις, μετατροπή κενών βιομηχανικών κελυφών σε κτίρια πολλαπλών χρήσεων, πεζοδρόμηση-δημιουργία διαδρομών που θα ενώνουν τα σημαντικά μνημεία μεταξύ τους, χρήση ΣΣ Αχαρνών ως πολυχώρου και ως αφητηρία δημοτικού ποδηλάτου) εντοπίζονται αντίστοιχα θετικά και αρνητικά στοιχεία. Κρίνουμε ότι οι προτάσεις αυτές στοχεύουν στην ουσιαστικότερη ανάδειξη των μνημείων με γενικότερο αισθητικό όφελος και τονώνεται η εξωστρέφεια του δήμου με την προσέλκυση χρηστών στους πολυχώρους. Επιπλέον, στηρίζεται δραστικά ο πεζός ενάντια στην κυριαρχία του αυτοκινήτου και ταυτόχρονα αναβαθμίζεται ο δημόσιος χώρος της πόλης. Ως αρνητικές επιπτώσεις κρίνονται το αυξημένο οικονομικό κόστος για την υλοποίηση αυτών των μέτρων, οι πιθανές αντιδράσεις των κατοίκων (ιδιαίτερα για τις πεζοδρομήσεις), ενώ σε πολλές περιπτώσεις θα χρειαστούν μελέτες που θα συνυπολογίσουν κι άλλου παράγοντες, γεγονός που θα αυξήσει το κόστος και το χρόνο της υλοποίησης.

Σχετικά με τις πιο ριζοσπαστικές προτάσεις που γίνονται (υπέργειες διαδρομές ενοποίησης αρχαιολογικών χώρων, διάνοιξη οδικών αρτηριών για βελτίωση προσπελασιμότητας βιομηχανικών πολυχώρων, υπογειοποίηση των εφαιπτόμενων οδών στα σημαντικά μνημεία- δημιουργία περιβάλλοντος δημοσίου χώρου, απαλλοτριώσεις, αξιοποίηση Καζίνο για ακαδημαϊκή-επιστημονική χρήση διεθνούς ενδιαφέροντος) τα θετικά και αρνητικά στοιχεία είναι ακόμα πιο ισχυρά: Η αποφασιστική ανάδειξη του Δήμου Αχαρνών σε σημαντικό προορισμό αρχαιολογικού ενδιαφέροντος, η οικονομική μεγέθυνση του δήμου από τα έσοδα αυτά, η ουσιαστική σύνδεση του δήμου με την Αθήνα καθώς και η αναβάθμιση και επέκταση των δημοσίων χώρων, είναι αναμφίβολα επιθυμητά. Στον αντίποδα, εκτιμάται ότι πρόκειται για ιδιαίτερα κοστοβόρες και χρονοβόρες παρεμβάσεις, όπως επίσης και ότι οι αντιδράσεις που θα προκύψουν εκ μέρους των κατοίκων θα είναι ακόμα πιο έντονες αφού το αστικό τοπίο θα αλλάξει σημαντικά και πολλοί μπορεί να ζημιωθούν (όπως π.χ. από πιθανές απαλλοτριώσεις).

Διατύπωση σεναρίων

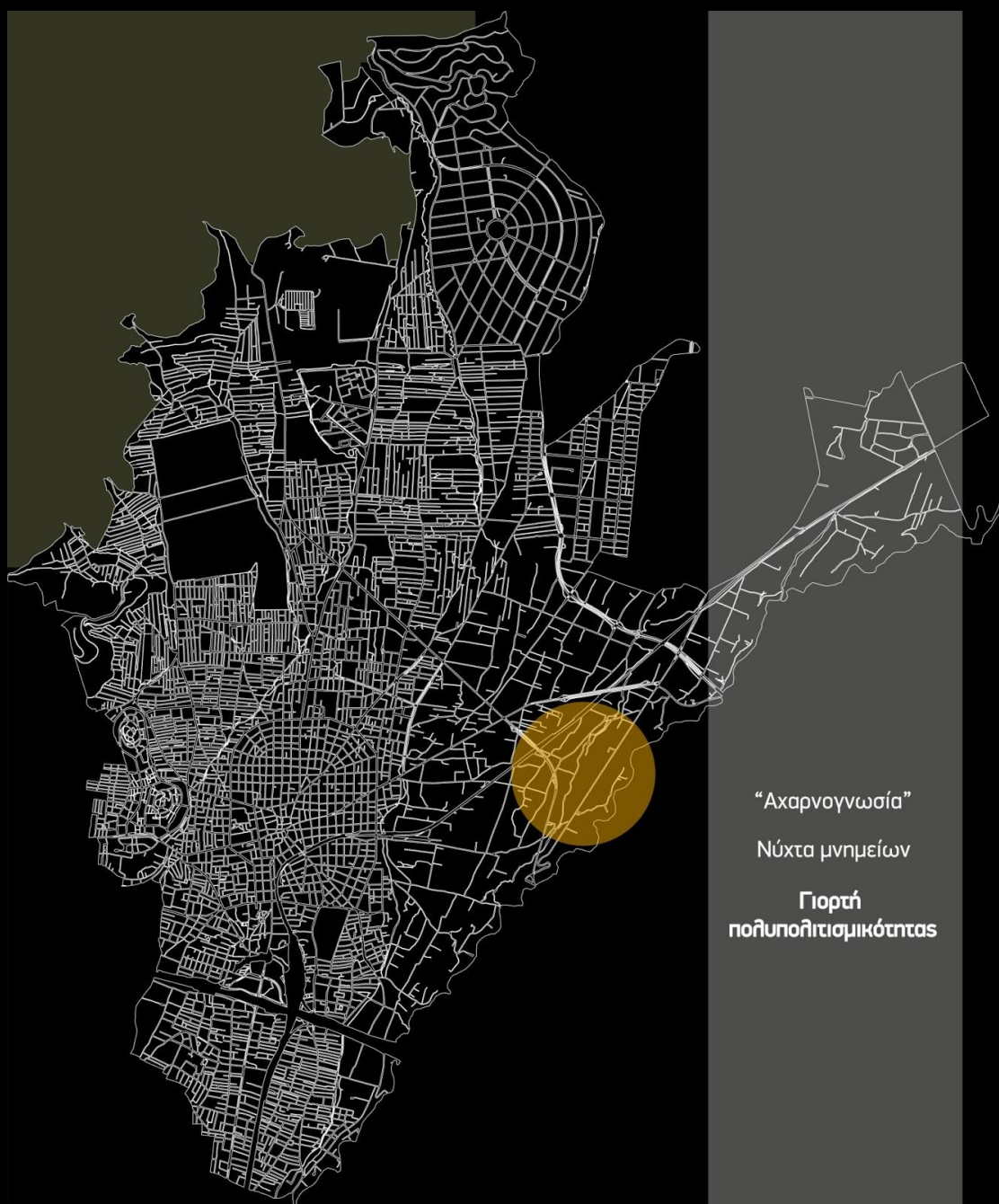
Συνυπολογίζοντας όλους τους προηγούμενους παράγοντες, προτείνουμε ένα σενάριο το οποίο ξεκινά από τις ελάχιστες δυνατές λύσεις, όπως έχουμε αναπτύξει παραπάνω και σταδιακά παγιώνεται στο χώρο μια περισσότερο ολιστική σχεδιαστική πρόταση. Στους χάρτες που ακολουθούν απεικονίζονται οι εν λόγω προτάσεις, κατά σειρά υλοποίησης και υποδεικνύοντας το χωρικό τους αποτύπωμα στο δήμο Αχαρνών. Η Αχαρνογνωσία δεν εντοπίζεται χωρικά σε συγκεκριμένο σημείο, και μπορεί να λάβει χώρα οπουδήποτε στο δήμο.

Η συμμετοχή του δήμου στη Διεθνή Ημέρα Μουσείων (18^η Μαΐου) και Ευρωπαϊκή Νύχτα Μουσείων (19^η Μαΐου) αφορά τόσο στα μουσεία του δήμου: Λαογραφικό Μουσείο και Αρχαιολογική συλλογή Αχαρνών, όσο και στα κυριότερα αρχαία μνημεία, όπως ο μυκηναϊκός θολωτός τάφος και το αρχαίο θέατρο. Δημιουργείται έτσι ένα δίκτυο πολιτισμού στο νότιο τμήμα του δήμου, για τις δύο αυτές ημέρες του χρόνου.

Προτείνουμε τη διοργάνωση μιας γιορτής πολυπολιτισμικότητας, στην οποία θα συνεργάζεται ο δήμος Αχαρνών με τις εκάστοτε τοπικές ενδιαφερόμενες κοινότητες (π.χ. οργανώσεις και συλλόγους των Ρομά που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα). Στόχος είναι η επαφή και συμμετοχή του συνόλου του πολιτισμικού ψηφιδωτού του δήμου. Ως πιθανή τοποθεσία της συγκεκριμένης πρότασης προτείνουμε τη βιομηχανική περιοχή στο νοτιοανατολικό τμήμα του δήμου, στην οποία υπάρχει η πρόθεση να τοποθετούν εμβόλιμα πολιτιστικές χρήσεις, όπως θα αναλύσουμε στη συνέχεια στη χωρική εξειδίκευση.

Η πολιτιστική ξενάγηση στα σημεία ενδιαφέροντος του δήμου Αχαρνών είναι μια ακόμα πρόταση η οποία μπορεί να υλοποιηθεί άμεσα και παράλληλα με τις υπόλοιπες. Τα σημεία που αποτελούν πόλο έλξης είναι τα εξής: Δημαρχείο Αχαρνών (αφετηρία) – Μυκηναϊκός θολωτός τάφος – ΒΙΠΑ/ΒΙΟΠΑ – Ολυμπιακό χωριό – κεντρική πλατεία Θρακομακεδόνων – στρατόπεδο Καποτά – Αρχαίο θέατρο Αχαρνών – Λαογραφικό μουσείο – Αρχαιολογική συλλογή.

Η διαδρομή που φαίνεται και στο χάρτη είναι ενδεικτική κι έχει χαραχτεί με βάση τα σημερινά δεδομένα του οδικού δικτύου της περιοχής.

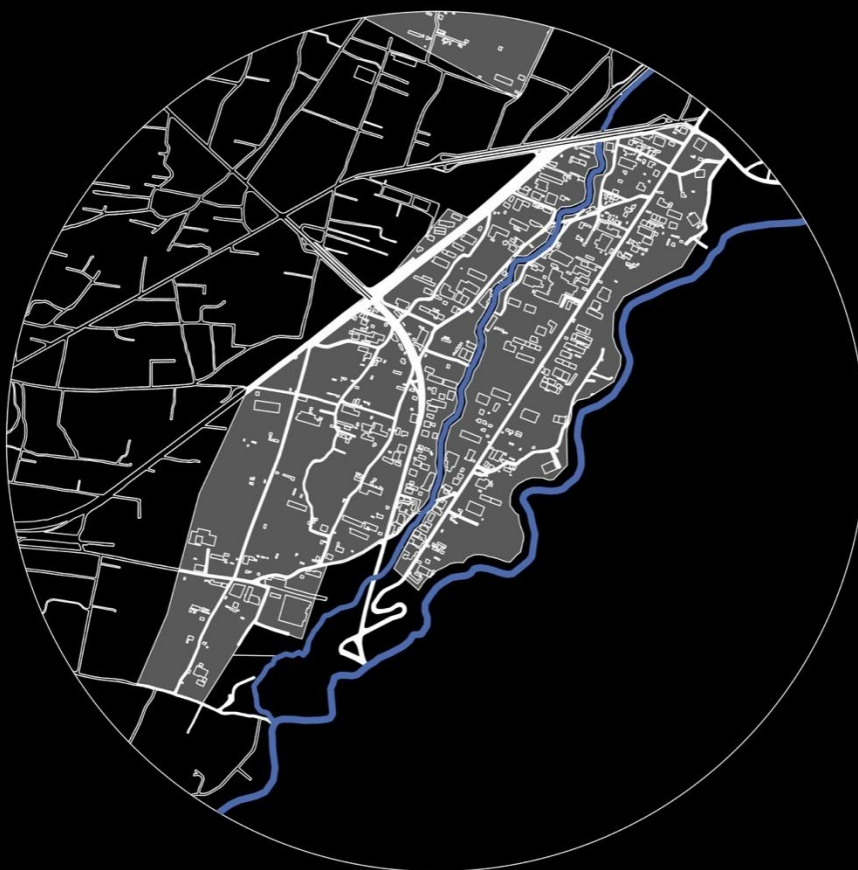
Βασικότερο χαρακτηριστικό των προτάσεων που κάνουμε ως ερευνητική ομάδα είναι η εμπλοκή των κατοίκων στο σχεδιασμό. Γι' αυτό το λόγο επιλέγουμε να χρησιμοποιήσουμε αγώνες δρόμου ή ποδηλατικούς αγώνες ως εργαλεία πολεοδομικού σχεδιασμού με συμμετοχικά χαρακτηριστικά. Οι διαδρομές που παρουσιάζονται στους δύο επόμενους χάρτες είναι πάλι ενδεικτικές. Σημαντικό στοιχείο είναι ότι διέρχονται από σημεία που εμείς κρίνουμε ότι έχουν έντονο ιστορικό ή πολιτισμικό χαρακτήρα, σύμφωνα και με την ανάλυση που έχει προηγηθεί.

“Αχαρνογνωσία”
Νύχτα μνημείων
Γορτή
πολυπολιτισμικότητας
Πολιτιστική ξενάγηση
Μενίδι: Αρχή και τέλος

Χωρική εξειδίκευση

Στην επιλογή των διαδρομών που παρουσιάζεται αναλυτικότερα παραπάνω ένα από τα κομβικά σημεία της διαδρομής αποτέλεσε η χαρακτηρισμένη από το ΓΠΣ βιομηχανική περιοχή που διαπερνάται από τον Κηφισό. Η περιοχή χαρακτηρίζεται από έλλειψη πολεοδομικού και χωροταξικού σχεδιασμού ενώ το πλήθος των κενών κελυφών καθιστούν την περιοχή αποκρουστική. Στόχος λοιπόν είναι ο ανασχεδιασμός της και η ενσωμάτωση πολιτιστικών δραστηριοτήτων σε αυτή. Λόγω του ότι δεν πρόκειται για βαριά βιομηχανία οι δύο χρήσεις μπορούν να συνυπάρξουν αρμονικά μεταξύ τους.

Αρχικά σχεδιάσαμε τρία εναλλακτικά σενάρια χωρικής εξειδίκευσης με στόχο να εξυπηρετούν την καλύτερη πρόσβαση και μετακίνηση στην περιοχή. Ενώ επιλέχθηκε ένα από αυτά για την ολοκλήρωση του σχεδιασμού.

Στο πρώτο σενάριο γίνεται αναδιοργάνωση του οδικού δικτύου με πιο οργανωμένη χάραξη αξιοποιώντας τμήματα του υπάρχοντος δικτύου και διαμπερείς διανοίξεις των οδών με ύπαρξη ελάχιστων πράσινων διαδρομών (κυρίως πεζόδρομοι). Σαν σενάριο εξυπηρετεί την κίνηση των οχημάτων ενώ δεν είναι συμβατό με την προώθηση της βιώσιμης κινητικότητας.

Στο δεύτερο σενάριο γίνεται αναδιοργάνωση του οδικού δικτύου με περιμετρικούς δακτυλίους κίνησης των οχημάτων και αδιέξοδα που εισέρχονται στο εσωτερικό του. Αφορά κυρίως οχήματα εξυπηρέτησης. Οι πράσινες διαδρομές πολλαπλασιάζονται δημιουργώντας ένα εσωτερικό δίκτυο μετακίνησης με πεζοδρόμους, ποδηλατοδρόμους και τραμ.

Στο τρίτο σενάριο γίνεται αποκλεισμός του αυτοκινήτου στην περιοχή πλην οχημάτων εξυπηρέτησης. Μετακίνηση μόνο μέσω πράσινων διαδρομών που δημιουργούν ένα εσωτερικό δίκτυο μετακίνησης με πεζοδρόμους, ποδηλατοδρόμους και τραμ.

Επιλέγεται το 2^ο σενάριο ως πιο ρεαλιστικό. Σε αυτό, τα διάσπαρτα κενά κελύφη της περιοχής δεσμεύονται για να εγκατασταθούν πολιτιστικές δραστηριότητες.

Επιπλέον, έμφαση χρήσης τέτοιων δραστηριοτήτων δίνεται στην οδό Τατοΐου ενώ ένα αρκετά αραιοδομημένο τμήμα της περιοχής, στόχος είναι να επανασχεδιαστεί και να παραλάβει τις απαραίτητες υποδομές και διαμορφώσεις για την διεξαγωγή των φεστιβάλ.

Συμπεράσματα

Η εκπόνηση της ανωτέρω πρότασης οριοθετήθηκε από τους στόχους που τέθηκαν από την ομάδα και από την σοβούσα οικονομική κρίση που ταλανίζει και τον δήμο Αχαρνών σε όλες τις εκφάνσεις της. Οι προτεινόμενες λύσεις ισορροπούν, άλλοτε με αρκετή ασφάλεια άλλοτε ακροβατώντας, στα ζητούμενα της αναζωογόνησης του ενδιαφέροντος των δημοτών για την πόλη τους, της ανάδειξης του πολιτιστικού πλούτου και της δημιουργίας μιας περιοχής πολιτιστικών χρήσεων υπερτοπικού χαρακτήρα.

Είναι σίγουρο ότι σειρά πρακτικών προβλημάτων, γραφειοκρατικών δυσχερειών, συγκρούσεων συμφερόντων αλλά και αστοχιών της παρούσας μελέτης θα αποτελέσουν φραγμούς σε όποιον/α αποπειραθεί να κάνει πραγματικότητα τα προτεινόμενα. Είναι όμως επίσης σίγουρο, κατά τη θέση της ομάδας, ότι είτε σε μείζονα είτε σε ελάχιστο βαθμό η παρούσα πρόταση, συνδυαζόμενη με ένα συνολικότερο έργο σχεδιασμού και τις εργασίες των άλλων ομάδων, μπορεί να προσδώσει άμεσα αποτελέσματα αλλά και κατευθύνσεις στρατηγικού χαρακτήρα.

Βιβλιογραφία

Λήμμα: *Αχαρναί*. (n.d.). Ανάκτηση 2018, από ΒΙΚΙΠΑΙΔΕΙΑ:
<https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%91%CF%87%CE%B1%CF%81%CE%BD%CE%B1%CE%AF>

Στριφτού-Βάθη, Σ. (2009). *Αχαρναί, τόμος Α*. Αθήνα: Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Ανατολικής Αττικής.

Πλάτωνος-Γιώτα, Μ., (2004), *Αχαρναί: Ιστορική & Τοπογραφική Επισκόπηση Αρχαίων Αχαρνών, γειτονικών Δήμων & οχυρώσεων Πάρνηθας, Αχαρνές, εκ- δόσεις Δ. Αχαρνών*

www.acharnes.gr

www.history-pages.blogspot.gr

www.parnitha-np.gr

www.statistics.gr

www.economist.com/news/2009/11/11/swot-analysis.